

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЖІНОЧОГО
МОВЛЕННЯ У СЕРІАЛІ «БРІДЖЕРТОНИ» (“BRIDGERTON”)**

Кваліфікаційна робота

На здобуття ОС «бакалавр»
студентки IV курсу
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.041 «Германські
мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)»,
ОПП «Переклад з англійської та
другої західноєвропейської мови»

Валерія КОМАШИНСЬКА

Науковий керівник:

к.філол.н., асистент кафедри
теорії і практики перекладу з
англійської мови

Анастасія БУГРІЙ

«Допущено до захисту»

Протокол № 10 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 30.05.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАНОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Мовлення як гендерний аспект.	
1.1 Поняття гендеру та гендерні стереотипи.....	7
1.2 Особливості жіночого мовлення.....	11
1.3 Гендерний аспект перекладу як лінгво-культурна адаптація.....	16
Висновки до першого розділу.....	22
РОЗДІЛ II. Особливості відтворення жіночого мовлення в українському перекладі серіалу «Бріджертони».	
2.1 Лексичні особливості жіночого мовлення та специфіка їх перекладу.....	23
2.2 Переклад граматичних та синтаксичних структур жіночого мовлення.....	28
2.3 Відтворення психологічних особливостей мовленнєвої поведінки жінок.....	33
Висновки до другого розділу.....	37
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	41
СПИСОК ДОВІДКОВОГО МАТЕРІАЛУ.....	44
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
SUMMARY.....	45

ВСТУП

Вивчення гендерної проблематики у мові є одним із пріоритетних напрямків досліджень мовознавців в Україні та за кордоном. Воно включає комплексне дослідження взаємозв'язку між мовою, суспільством і гендерними стереотипами. Мовознавці досліджують, як мова і гендерні стереотипи взаємодіють, зосереджуючись на мові як засобі комунікації та вираженні культурних норм і цінностей. Дослідники гендерних аспектів перекладу розуміють необхідність розробки методів дослідження функціонування гендеру в перекладі як важливої категорії ідентичності перекладача.

Зарубіжні мовознавці, такі як Р. Лакофф, Д. Спендер, К. Шері, С. Тромель-Полц, О. Єсперсен, А. Наннінг, займаються гендерною лінгвістикою. В Україні гендерна лінгвістика представлена культурологічними дослідженнями вчених, таких як О. Бессонов, О. Бондаренко, А. Дудолодов, Г. Емірсуйнов, М. Колесников, І. Ольшанський, Г. Цапро. Аналіз перекладу художніх текстів з гендерною перспективою зосереджений на збереженні гендерного потенціалу вихідного тексту в умовах приймаючої культури, де гендер виступає важливим елементом цілісності художнього тексту. Відтак **актуальність дослідження** полягає у необхідності синтезованого підходу до перехресних позицій гендерних та перекладознавчих студій. Зокрема, аналіз перекладу жіночого мовлення сприяє кращому розумінню гендерних ролей та соціокультурних норм. Раніше перекладацький аналіз серіалу «Бріджертони» не здійснювався, тому в роботі вперше розглядаються питання відтворення жіночого мовлення українською мовою.

Мета дослідження полягає у виокремленні особливостей перекладу жіночого мовлення у серіалі «Бріджертони» та визначенні способів його перекладу українською.

Для досягнення поставленої мети слід розв'язати комплекс **завдань**:

- розглянути існуючі підходи до поняття гендеру та гендерні стереотипи;
- розкрити сутність жіночого мовлення;
- визначити гендерний аспект перекладу крізь призму лінгво-культурної адаптації;
- дослідити лексичні, граматичні та синтаксичні особливості жіночого мовлення та специфіку їх перекладу;
- розкрити специфіку відтворення психологічних особливостей мовленнєвої поведінки жінок.

Об'єктом дослідження стали одиниці жіночого мовлення у серіалі «Бріджертони» та їх українські відповідники.

Предмет дослідження – перекладацькі засоби відтворення жіночого мовлення в українському варіанті серіалу «Бріджертони».

Матеріалом слугував американський телесеріал «Бріджертони» (1 сезон) та текст дубляжу до нього українською мовою, виконаний компанією Netflix. Методом суцільної вибірки з тексту серіалу були відібрані 90 прикладів жіночого мовлення та така ж кількість відповідників українською мовою поданих у тексті роботи.

Наукова новизна полягає у тому, що проведений систематичний аналіз одиниць жіночого мовлення та аналіз особливостей їх передачі в українському перекладі був проведений на новому матеріалі дослідження, оскільки обраний телесеріал досі не став об'єктом жодної наукової розвідки серед українських перекладознавців.

Методи дослідження зумовлені поставленими метою та завданнями, мають комплексний характер й охоплюють як теоретичні загальнонаукові методи, так і лінгвістичні та власне перекладознавчі методи. Загальнонаукові методи, зокрема *аналіз, синтез та узагальнення*, були використані для опрацювання теоретичних підвалин дослідження, визначення термінологічного апарату та огляду різних наукових підходів до визначення поняття «гендер» та «гендерні стереотипи», їхніх особливостей

та ін. *Метод суцільної вибірки* було застосовано під час добору джерел ілюстративного матеріалу. *Метод спостереження й опису з наступним теоретичним узагальненням* – для інтерпретації загальних способів відтворення жіночого мовлення у кіноперекладі і чинників, що впливають на вибір згаданих способів, *компаративно-зіставний метод* – для визначення спільного і відмінного у семантиці та функціях жіночого мовлення у тексті оригіналу та перекладу.

Практичне значення визначається тим, що викладені теоретичні і практичні напрацювання з дослідження способів, використаних перекладачами при відтворенні жіночого мовлення, можуть знайти застосування серед перекладачів-практиків, які працюють у сфері кіноперекладу з англо-українською мовною парою.

Апробація роботи – участь у VII Всеукраїнських наукових читаннях за участю молодих учених на тему «ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ», що проходили 6-7 квітня 2023 року на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Структура роботи. Бакалаврська робота, обсягом у 47 сторінок друкованого тексту, з них 40 сторінок основного тексту, складається зі вступу, двох розділів (6 підрозділів), висновків, списку використаних джерел (43 найменувань) та резюме.

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, сформульовано мету і завдання роботи, розкрито об'єкт, предмет, практичне значення і методи дослідження, наведено інформацію про структуру роботи.

У **першому розділі** «Мовлення як гендерний аспект» вказано теоретичні основи щодо таких понять як гендер, гендерні стереотипи, наведено основні особливості жіночого мовлення та розглянуто гендерний аспект перекладу.

У **другому розділі** «Особливості відтворення жіночого мовлення в українському перекладі серіалу «Бріджертони» на прикладах розглянуто відтворення особливостей жіночого мовлення під час дубляжу та

охарактеризовано перекладацькі рішення при передачі даних мовних одиниць у досліджуваному серіалі.

У загальних *висновках* підведено підсумок розвідки. У списку використаних джерел в алфавітному порядку розміщені наукові праці українських і зарубіжних авторів, що використовувались під час роботи над дослідженням.

РОЗДІЛ I. МОВЛЕННЯ ЯК ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

1.1. Поняття гендеру та гендерні стереотипи

У наш час гостро стоїть питання рівності, особливо гендерної. Вже давно з'явився феміністичний рух, прихильники якого відстоюють рівні права як жінок, так і чоловіків. Вони прагнуть побороти гендерні стереотипи, які ще здавна склалися у суспільства, і забезпечити рівноправ'я для обох статей. Саме тому питання гендеру цікавить багатьох науковців.

Одним із об'єктів наукового інтересу є саме гендерні стереотипи. Різні думки та дослідження на цю тему у своїх роботах висловлювали Н.В. Лавриненко [8], С.М. Оксамитна [13], А.П. Мартинюк [10], Р. Кантер [31], С. Басснетт [18], Е. Барнс [17], К. Черрі [21] та ін. Але попри зацікавленість та численні студії різних науковців важко дати загальне визначення терміну «гендер». Тож, для початку розглянемо, як дослідники тлумачать це поняття у своїх роботах.

Т.М. Мельник зазначає, що термін «гендер» з'явився для світового врегулювання соціо-статевих відносин у суспільстві та в суспільних науках. Відтоді почалися гендерні дослідження, метою яких був аналіз відносин між чоловіком і жінкою, пошук спільних і відмінних рис, розкриття ролей обох статей, а також конструктів фемінності та маскулінності. В результаті цей термін почали використовувати для позначення всіх перетворень, що відбуваються у суспільстві, оскільки особистості чоловіка та жінки й відносини між ними мають на це безпосередній вплив. Отже, дослідниця розглядає гендер як змодельовану суспільством систему норм, цінностей і рис чоловічої та жіночої поведінки, їх стилю життя, способу мислення, ролей, яких вони набули як особистості під час соціалізації, що фіксує уявлення про обидві статі та яку визначають різні контексти буття (соціальний, культурний тощо) [11].

Рейвін Коннел у своїх працях досліджує поняття гендеру у різних сферах [24] і розповідає про найпоширеніше вживання цього терміну («*the*

term 'gender' means the cultural difference of women from men, based on the biological division between male and female»), а також вказує на обмеженість такого визначення, аргументуючи це тим, що людське життя та характер не ділиться на дві сфери чи типи, а також будь-яке визначення гендеру з точки зору особистих характеристик виключає процеси, що існують поза межами окремої людини [25].

За словами Гаррієт Бредлі у дуже загальному сенсі гендер відноситься до різноманітних домовленостей між жінками та чоловіками: «*Gender refers to the varied and complex arrangements between men and women, encompassing the organization of reproduction, the sexual divisions of labour and cultural definitions of femininity and masculinity*» [20]. Також дослідниця вкотре наголошує на спірності даного поняття та його використання у різних контекстах.

Для кращого розуміння гендеру та подальшого дослідження цієї теми варто розрізнити поняття «стать» та «гендер». Наприклад, Джудіт Е. Оуен Блейкмор, Шері А. Беренбаум, Лінн С. Лібен у своїй книзі розповідають про одну з поширених схем, яку використовують багато психологів для розмежування цих термінів. Так, «стать» використовується для позначення біологічних аспектів чоловічої або жіночої статі, а термін «гендер» – для соціальних або культурних чинників. Інша широко використовувана схема, розроблена соціальним психологом Кеєм До полягає у використанні терміну «стать» для позначення категорій чоловічої та жіночої статі, а термін «гендер» – для позначення будь-яких тверджень про природу відмінностей між чоловіками і жінками, їх ролі, а також про маскуліність і фемінність [19].

На цю тему розмірковувала і Т.М. Мельник. На її думку, поняття «стать» означає здатність чи нездатність виношувати та народжувати дітей, природні відмінності між чоловіком і жінкою, в той час як «гендер» створює соціум, тому він зумовлений культурою суспільства в конкретний історичний проміжок часу. Тобто гендер – це продукт соціалізації [11].

Гарріет Бредлі так само підкреслює, що ці два терміни часто вживаються як синоніми, особливо у розмовній мові. Тому існує чимало суперечок щодо зв'язку між гендером та сексуальною ідентичністю [20].

У різних народів поширені подібні гендерні стереотипи. Наприклад, згідно з дослідженням студентства у 25-и країнах, у багатьох культурах чоловікам часто приписують такі риси, як хоробрість, самостійність, бажання контролю та домінування, тоді як жінкам, на їхню думку, властиві ласкавість, романтичність, емоційність і витонченість. Також у даному дослідженні йдеться про те, що різні гендери можуть мати деякі стереотипні негативні риси, такі як ледачість, зухвалість, хвастливість і недисциплінованість [38].

Гендерні стереотипи мають як дескриптивні, так і прескриптивні властивості. Дескриптивні гендерні стереотипи визначають, якими є жінки та чоловіки. Прескриптивні гендерні стереотипи визначають, якими вони мають бути. Дескриптивні стереотипи породжують очікування щодо ролі жінок у суспільстві, що може привести до формування негативних стереотипів щодо їхньої професійної діяльності. Таким чином виникає «невідповідність» між якостями, якими, як гадають, володіють жінки, і якостями, які вважаються необхідними для досягнення успіху на традиційно чоловічих посадах. Прескриптивні стереотипи, з іншого боку, накладають очікування щодо поведінки чоловіків і жінок, що призводить до дискримінації, знецінення та приниження жінок, які не відповідають цим гендерним нормам [30].

Тож, дефіцит жінок серед працівників на вищих рівнях організацій – це також наслідок гендерної упередженості. Припускають, що гендерні стереотипи та очікування, які вони породжують щодо того, якими мають бути жінки і як вони повинні поводитися, можуть призвести до знецінення результатів їхньої роботи, відмови у визнанні успіхів або до сумнівів у їхній компетентності, яка у свою чергу зовсім не гарантує жінці просування по службі до того ж рівня, що й чоловік із тими ж навичками. Наприклад, в Україні жінок часто прийнято вважати м'якими і неконфліктними, через що

будь-які прояви агресії та лідерських якостей засуджуються, а це так само сприяє дискримінації жінок на робочому місці [29].

Професор Розабет Кантер запропонувала концепцію токенизму [31], яка полягає в тому, що на групову динаміку впливає пропорція представників різних культурних категорій у групі. Важливо зазначити, що це відбувається зокрема за гендерною, а також расовою приналежністю. В асиметричній групі членів, які становлять більшість за якоюсь із зазначених ознак, називають домінантами, а тих, хто за кількістю лише символічно був представлений у групі, – токенами. Токени – представники меншості – більш помітні та сприймаються більш стереотипно. У чоловічому бізнес-середовищі жінки – це токени. Це призводить до різного сприйняття чоловіків та жінок у організаціях.

Дослідниця виокремила 4 стереотипні ролі жінок-токенів:

- 1) «матір» – забезпечує емоційну підтримку та допомогу, а не займається діловими справами;
- 2) «спокусниця» (seductress) – сприймається лише як сексуальний об'єкт, не розглядається в іншій ролі (наприклад, працівниці);
- 3) «іграшка, талісман» (pet, mascot) – мила, проте не ділова жінка, що приносить удачу, наче талісман;
- 4) «залізна леді» (iron maiden) – сприймається як жорстка, ізольована від групи жінка.

Однак, гендерні стереотипи впливають не лише на життя жінок, а й чоловіків також. Через те, що суспільство нав'язало думку про те, що чоловіки не можуть бути слабкими, не можуть бути жертвою, багато хто з них не звертається за допомогою, коли це потрібно. Зазвичай це такі ситуації, де чоловіки в силу певних обставин опиняються поза позицією влади. До прикладу, чоловіки, що стали жертвами сексуального насильства, через тиск гендерних стереотипів вкрай рідко звертаються за допомогою, або ж їм може бути відмовлено в наданні допомоги, оскільки медичний персонал та юристи не повірять у те, що чоловіки можуть стати жертвами насильства. Так,

гендерні стереотипи сприяють збереженню структури гендерної нерівності, яка існує в суспільстві [26].

Отже, більшістю дослідників гендер визначається як соціальний конструкт, що вказує на культурну відмінність жінок від чоловіків та відповідає за поняття фемінності та маскулінності. Саме це визначення будемо використовувати в межах нашого дослідження. Гендерні стереотипи є окремим об'єктом вивчення науковців – це уявлення суспільства про те, як мають поводитися і якими повинні чи не повинні бути представники того чи іншого гендеру, тобто чоловіки та жінки. Частіше за все такі стереотипні думки формуються під впливом культури. У різні часи й у різних народів рівень їх вираженості відрізнявся. Водночас гендерні стереотипи формуються протягом багатьох століть та закріплюються вже на підсвідомому рівні, що забезпечує їм стійкість у суспільних переконаннях.

1.2. Особливості жіночого мовлення

Вивчення особливостей жіночого мовлення може допомогти краще розуміти гендерні стереотипи, які існують у нашому суспільстві. Наприклад, протягом довгого часу вважалося, що жінки мають говорити красиво та лагідно. Саме такі стереотипи визначають те, які слова та вирази суспільство очікує чути від жінок, що може певним чином впливати на вільне висловлення думок.

Мова, яку ми використовуємо, несе в собі не тільки інформацію, а й певне ставлення до людей. «Жіноча мова» ґрунтується на ставленні до жінок як до маргіналів, що не мають стосунку до серйозних життєвих проблем, які зазвичай вирішують чоловіки. «Прийнятному» жіночому мовленню властиве уникання вираження сильних емоцій, переважання невпевненості, розмови

на «тривіальні» теми. Таке уявлення про мовлення жінок лише підтверджує ставлення до них як до об'єкту, існування якого залежить тільки від чоловіків. Це стає причиною лінгвістичного занепаду особистої ідентичності жінок та унеможлиблює розглядання їх як окремих осіб з індивідуальними поглядами. Кінцевим наслідком цього є те, що жінкам систематично відмовляють у доступі до влади, на тій підставі, що вони не здатні її утримувати, на що, на думку суспільства, впливає їхня мовна поведінка [32].

Багато досліджень вказують на те, що жінки мають свої особливості у мовленні порівняно з чоловіками. До прикладу, деякі студії показали, що жінки частіше використовують певні типи мовленнєвих одиниць, такі як запитання, вибачення і прохання, на відміну від чоловіків, які частіше використовують декларативні речення. Однією з провідних дослідниць у цій галузі є Дебора Таннен, професор лінгвістики з університету Джорджа Вашингтона. У своїй книзі «*You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*», вона розглядає різницю у комунікації між жінками та чоловіками. Під час одного з її досліджень було встановлено, що жінки частіше вживають розділові питання (tag questions), підвищуючи тон на кінці речення, що дає змогу висловити сумнів або запитати чийсь думку, використовують слова-заперечення (наприклад, «*no*», «*nobody*», «*nothing*»), а також у їхньому мовленні поширені більш детальні описи [36]. Жінки набагато точніше розрізняють кольори. Наприклад, такі слова, як «*tauve*», «*lavender*», «*aquamarine*» не часто зустрічаються у мовленні жінки, але повністю відсутні в словниковому запасі чоловіків. Окрім специфічних лексичних одиниць, існують відмінності у вживанні часток, які часто називають «беззмістовними», проте це зовсім не так. Такі частки визначають соціальний контекст висловлювання, вказують на відносини між співрозмовниками, а також особисте ставлення мовця до того, що він говорить. Так, жінка б скоріше сказала «*oh dear*» для вираження здивування чи роздратування, тоді як чоловік обрав би нецензурну лексику чи грубіше слово. Але цікаво відзначити, що «чоловіча» мова все частіше

використовується жінками, проте «жіноча» мова цілком не приймається чоловіками, за винятком тих, хто відкидає усталений маскулінний образ [32].

Згідно з іншими дослідженнями, проведеними Дженніфер Коутс, про яке вона написала у своїй книзі «Women, Men, and Language: A Sociolinguistic Account of Gender Differences in Language», жінки також можуть більше турбуватися про соціальні відносини під час розмови, використовуючи при цьому м'якші формулювання та більш обережні слова [23]. Однак, важливо зазначити, що жіноче мовлення неоднозначне і може відрізнятися залежно від багатьох чинників, включаючи культурні та соціальні умови місцевості, де воно використовується [37].

На думку Сьюзен Чешир [22], англійську мову можна вважати «чоловічою» (masculine-biased), оскільки у ній більш помітна тенденція використання саме маскулінних форм та виразів, а не фемінних. Чоловіки надають перевагу коротшим фразам та простим реченням зі стислим описом. Також вони більш схильні до помилок у вимові та граматиці, що може бути спричинене прямим стилем мовлення чи прагненням швидше висловити свою думку, щоб виокремитися та показати свій статус. У свою чергу серед жінок менш розповсюджена лексика, що пов'язана з певними традиційно чоловічими сферами, такими як спорт чи військова справа. Вони також схильні використовувати більше мовних форм із суфіксом *-ess* для утворення термінів на позначення жіночих професій (наприклад, *waitress*, *actress*). В цілому, автор зазначає, що мовлення жінок характеризується більшою уважністю до дрібниць та більш обережним підходом до добирання слів порівняно з мовленням чоловіків.

У сучасному українському мовознавстві дослідники виділяють високий жіночий «запал», який ще називають «високою емоційною температурою» слов'янського дискурсу. Цей феномен пов'язаний з менталітетом слов'ян і більш яскраво помітний у жіночому мовленні, оскільки його типовими рисами є домінування емоційно-оцінної лексики, гіперболізованість, експресивність, використання вигуків. Жіночі тексти й речення за довжиною

більші, ніж у чоловіків, але чоловіче мовлення більш зв'язне. Також жінки частіше використовують окличні та питальні речення, пасивні конструкції, їм легше переключатися та «змінювати ролі» під час комунікації. Для того, щоб аргументувати свої твердження, вони звертаються до авторитетів або наводять приклади конкретних ситуацій із особистого життя чи досвіду людей із найближчого оточення. Однак, варто підкреслити, що маскулінна чи фемінна мовленнєва поведінка формується під впливом ряду чинників, серед яких найбільш суттєвим є ідентифікація себе з певним гендером [6].

В цілому, серед особливостей жіночого мовлення в українській мові можна виділити такі, як вживання займенника «ми» замість «я» у групових розмовах, а також вживання особових займенників загалом, велика кількість образних синонімів у різних частинах мови, більша комунікативна спрямованість на мовця, інтонаційно-експресивні засоби (звертання та інтонаційні підвищення для передачі емоційного стану), часте використання складносурядних речень з кількома предикативними центрами, використання підрядних речень порівняння та умовних підрядних, вживання слів «взагалі» та «усе-таки» у ролі зв'язкових слів для вираження загальних висновків, вживання слова «якраз» для того, щоб вказати на певну інформацію або актуальність даної теми, вживання виразу «у мене таке враження» для вираження власної думки або враження від певної ситуації, використання слів «правда», «справді» у розділових питаннях тощо [2; 4; 15].

Важливо зазначити, що не існує жорстких правил, що регулюють те, яке мовлення притаманне жінкам, а яке чоловікам. Усі люди мають свій унікальний стиль мовлення, що залежить від багатьох факторів, включаючи соціальні, культурні та індивідуальні чинники. Однак, проаналізувавши вищезгадані джерела і думки різних науковців, можна навести ще деякі поширені ознаки жіночого мовлення:

- вживання зменшувально-пестливих форм слів, які звучать менш вимогливо. Найчастіше жінки використовують такі вирази при

спілкуванні з дітьми чи близькими їм людьми (*sweetie, dolly*), домашніми улюбленцями (*doggy, kitty*);

- скорочення імен, надання прізвиськ («*Jen*» замість «*Jennifer*», «*Alex*» замість «*Alexander*»);

- використання дуже ввічливих форм, які виражають більшу повагу до співрозмовника і його почуттів (*Would you mind if...; I was wondering if you could possibly...; I'm sorry to bother you, but...*);

- вживання таких слів, як «*sort of*», «*kind of*», «*maybe*», «*well*», завдяки яким мовлення жінок може звучати менш рішуче та авторитетно;

- використання непрямой мови для того, щоб не здаватися занадто наполегливими чи агресивними (*It would be great if someone could take care of this issue*);

- використання «порожніх» прикметників або прислівників (*charming, significant, solemnly, absolutely*);

- пряме цитування фраз (*I asked him: "Why did you come home so late?" And he said: "I was in the pub having some beer with my friends"*)

- говоріння «курсивом» наче при письмі, тобто використання емфатичних «*so*» і «*very*» для підсилення (*This is a very important subject*);

- м'якший тон голосу, що підсилюється більшим використанням слів подяки та похвали, компліментів для вираження підтримки: «*Thank you for that*»; «*That's a great idea!*»;

- питальна інтонація в декларативних реченнях, що може створити проблему для перекладачів, які намагатимуться з'ясувати, чи слід розглядати сказане як твердження, чи як питання [23; 33; 36].

Зважаючи на аналіз наукових досліджень, можна стверджувати, що жіноче мовлення дійсно відрізняється від чоловічого і має свої особливості. До них відносяться використання зменшувально-пестливих форм слів, спрямованість на побудову та збереження гармонійних стосунків,

використання фраз, що показують увагу до деталей та фокус на почуттях інших людей тощо. Однак, слід пам'ятати, що ці особливості – лише загальні тенденції. Оскільки на формування мовленнєвих звичок впливає соціокультурне середовище та індивідуальність мовців, не всі жінки мають однаковий стиль мовлення.

1.3. Гендерний аспект перекладу як лінгво-культурна адаптація

Гендерний аспект перекладу як лінгво-культурна адаптація є важливою темою в сучасних дослідженнях перекладознавства та гендерних студій. Ця тема стосується впливу гендерних ролей, стереотипів та соціокультурних контекстів на процес перекладу, а також на результати перекладу і його сприйняття. Гендерний аспект перекладу, що розглядається в контексті феміністичного перекладознавства, акцентується на проблемах нерівності та дискримінації, пов'язаних з гендером, у перекладі. Феміністичні перекладачі прагнуть досягти гендерно справедливого перекладу, уникаючи стереотипів і нерівних відношень між чоловіками та жінками.

Переклад відображається на виборі слів, фраз, граматичних структур та інших лінгвістичних елементів. У кожній мові є власні особливості та норми, які стосуються гендерних ролей. Наприклад, деякі мови мають різні форми займенників, дієслів або прикметників для чоловічої та жіночої форм, тоді як інші мови можуть мати універсальні форми. При перекладі тексту з однієї мови на іншу, перекладачеві потрібно вирішувати, які гендерні маркери використовувати, щоб передати оригінальну інформацію про гендерну ідентичність персонажів або осіб, про яких йдеться в тексті.

Особливу увагу на гендерний аспект перекладу варто звертати при перекладі художніх творів, де автор використовує різноманітні стилістичні засоби для передачі ознак притаманних жіночій чи чоловічій статям. Важливим завданням перекладача є збереження гендерних особливостей оригінального тексту, при цьому враховуючи культурну та соціальну різницю між мовами. Під час перекладу гендерних маркерів виникають різні проблеми і складнощі. Наприклад, деякі маркери можуть мати культурно обумовлене значення або асоціації, які не можна просто перенести з однієї мови в іншу. Крім того, гендерна система однієї культури може відрізнятись від системи іншої культури, що викликає потребу в адаптації перекладу, щоб він відповідав соціокультурному контексту цільової мови. Отже, перекладачі повинні враховувати гендерні стереотипи та культурні уявлення про ролі чоловіків і жінок у вихідній мові, а також уважно аналізувати, як ці стереотипи перекладаються в цільову мову. Правильне розуміння та адаптація гендерних аспектів може мати значний вплив на сприйняття твору цільовою аудиторією.

Оскільки ми досліджуємо англійську та українську мови, перед подальшим аналізом гендерних аспектів перекладу, необхідно спочатку розібратися з особливостями цих мов.

У сучасній англійській мові суто граматичних маркерів роду майже немає, тож іменники традиційно поділяються на три класи:

- чоловічий (*masculine*) – сюди відносяться назви осіб чоловічої статі: *boy, son*;
- жіночий (*feminine*) – назви осіб жіночої статі: *girl, daughter*;
- середній (*neuter*) – назви неживих предметів: *table, bike*.

Отже, у більшості випадків стать в англійській мові передається лексично (*father – mother*). Однак, іноді вона може виражатися морфологічно за допомогою суфікса *-ess* (*actor – actress*) або лексико-семантичним способом (*she-goat, woman-doctor*).

В українській мові, окрім трьох граматичних родів, існує загальний рід, який може стосуватися осіб обох статей (*нероба, нікчема*). Більшість таких слів мають жіночий рід за допомогою суфікса *-а*, тоді як деякі інші українські слова з цим суфіксом (*сусіда, собака*), пов'язані з чоловічим родом. Завдяки такій закономірності можна припустити, що українська мова є радше «фемінною» (*feminine biased*) [9]. Як вже згадувалося вище, англійську у свою чергу можна вважати більше «маскулінною» мовою.

Протягом останніх десяти років, гендерне перекладознавство набуло значущості у зарубіжних перекладознавчих студіях. Його поява була обумовлена гендерними дослідженнями в інших гуманітарних дисциплінах, таких як психологія, соціологія, літературознавство та мовознавство. Переклад – це більше, ніж просто передача лінгвістичної інформації. Він відтворює нові текстові конструкції, формує нові знання та сприяє введенню нових культурних парадигм [1].

Однак, увага до гендерних особливостей в перекладі досі недостатня. Процес перекладу є біполярним, оскільки перекладач постійно перебуває між двома мовними та культурними полюсами, і цей процес залучає пошук і послідовний вибір із можливих варіантів. Навіть найбільш талановитий перекладач стикається з труднощами перекладу, оскільки він має вводити текст у інше культурне середовище з іншим запасом фонових знань. Крім того, перекладач повинен відтворити стиль оригіналу та зберегти власну стилістичну манеру [3]. Згідно з твердженням Ш. Саймон, одна з найбільш складних проблем при перекладі полягає у тому, як передати менталітет, який містить гендерні маркери, на іншу мову чи культуру [35].

Дослідниця С. Баснетт [18] звертає увагу на те, що більшість перекладачів – це жінки, але часто текст, який вони перекладають, створювався чоловіками і має виражену маскулінну перспективу. На її думку, одним з основних завдань перекладача є збереження гендерної рівності у тексті, а переклад є процесом вибору та заміни слів, який може впливати на те, як сприймаються гендерні ролі в оригіналі.

Луїза фон Флотов поділяє погляди С. Баснет щодо важливості гендерного аспекту у перекладі, а також зазначає, що гендерні проблеми при перекладі з однієї мови на іншу можуть виникати, коли між мовами існують різні граматичні форми вираження гендерних ролей або вони взагалі відсутні [28]. І навіть за відсутності граматичної категорії роду (як в англійській мові), це може компенсуватися «психологічним» або «метафоричним» родом [35].

Хосе Сантаемілія [34] стверджує, що переклад може слугувати потужним інструментом для маніпулювання ідентичностями, пов'язаними з гендером і сексуальністю. Вона стверджує, що перекладачі часто стикаються з проблемою відтворення гендерно та сексуально забарвленої мови у спосіб, який би точно відображав значення та конотації оригінального тексту. Однак, вони також мають можливість маніпулювати цими ідентичностями через вибір слів, фраз та інших лінгвістичних стратегій. Автор стверджує, що переклад може допомогти створити більш різноманітний та інклюзивний дискурс навколо гендеру та сексуальності.

К. І. Мізін [12] розглядає способи та закономірності перекладу гендерно маркованих фразеологізмів. А саме, що перекладаючи такі фразеологізми потрібно обов'язково передавати категорію статі. Якщо, наприклад, англійський фразеологізм містить семантику чоловічої статі, то у перекладі українською мовою теж має бути передана ця семантика. Іноді переклад гендерно маркованих фразеологізмів може залежати від статі особи, про яку йдеться. До прикладу, англійські фразеологізми «*a Miss Nancy*» або «*a Miss Molly*» перекладаються як «дівчисько» або «баба», якщо вони описують хлопця, і як «скрупульозна дівчина», якщо йдеться про представницю жіночої статі.

У своїй праці І. В. Подкур [14] досліджує чоловічий і жіночий варіанти перекладу, зокрема у наукових текстах. Автор зазначає, що чоловіки-перекладачі більш сміливо обирають лексичні засоби, їхні переклади вирізняються лаконічністю висловлювань, перефразуванням тексту

оригіналу та вживанням скорочень. Жінки у свою чергу підсвідомо намагаються наслідувати чоловічу модель мовленнєвої поведінки, а тому все, що відрізняє чоловічий переклад від жіночого – це те, що жінки-перекладачі більше дотримуються тексту оригіналу, уникаючи скорочень та випущень. Зокрема, вони також схильні до персоніфікації та конкретизації.

Сьогодні переклад вивчається не лише як лінгвістичне явище, а як культурне, що відомо як «культурний поворот» у теорії перекладу. Це означає, що акцент змістився саме на його культурні аспекти. Перекладачі діють в інтересах культури, для якої вони перекладають, враховуючи контекст оригіналу і цільового тексту, але водночас переклад допомагає здійснювати процес знайомства з чужою культурою і розширювати міжкультурну взаємодію. У процесі перекладу враховуються різні культурні аспекти, такі як світогляд, соціальні групи та їх відмінності. Це може створювати труднощі, але їх можна подолати шляхом прирівнювання структур вихідної і цільової мов, адаптації та вибору приблизних ознак в цільовій культурі, що відповідають ознакам вихідної культури [7].

Дослідники вивчали великі сфери письменництва та перекладу, щоб дослідити вплив гендерної політики на суспільство, включаючи переоцінку перекладів ключових культурних текстів, таких як Біблія та Коран, з точки зору гендерної перспективи. Такі ревізійні дослідження показали, що переклади традиційно посилювали християнське ставлення до жінок, творчо інтерпретуючи ці стародавні тексти, щоб зобразити жінку як корінь зла або як ненадійну чи нездатну. Крім того, феміністична літературна історіографія намагалася протистояти впливу літературного канону, який просував і визнавав письменників і перекладачів-чоловіків за рахунок письменниць і перекладачів-жінок, позбавляючи таким чином культуру і суспільство від творчості та ідей важливого й відмінного від інших прошарку населення [27].

У сучасній лінгвістиці домінують норми лінгвістичного та культурного релятивізму. Культурний релятивізм базується на тому, що національні культури мають різні цінності та відрізняються одна від одної. Лінгвістичний

релятивізм означає, що носії різних мов мають різне сприйняття світу та різні погляди на соціальні явища через відмінності у граматиці та семантиці мов. З лінгвістичної точки зору мова, як продукт діяльності суспільства, відображає суспільний розподіл влади. У зв'язку з цим, переклад не може бути абсолютно нейтральним процесом, оскільки залежить від культури та гендерної ідентичності перекладача, які впливають на вибір граматичних і лексичних форм та емоційну забарвленість мови. Тому важливим критерієм адекватності перекладу є гендерна неупередженість [5].

Під час перекладу важливо враховувати особливості мовлення автора чи персонажів, нюанси гендерних і соціокультурних розбіжностей (особливо в усному мовленні), володіти знаннями про основні засади гендерної лінгвістики. Зокрема, варто проаналізувати гендерні стереотипи у мові оригіналу та їх відображення в перекладі, мовні засоби конструювання гендерної ідентичності, способи відтворення гендерних конотацій та образно-символічної системи, що описує чоловіка/жінку в культурі, проблеми перекладності одного менталітету в інший, концепти «фемінності» та «маскулінності» тощо [4; 5].

Отже, необхідно детально аналізувати та враховувати гендерні упередження, мовні гендерні маркери та культурний аспект у процесі перекладу, оскільки неправильна їх передача може призвести до викривлення інформації та мати сильний вплив на її сприйняття читачем/глядачем та правильну передачу задуму автора. Узагалі, гендерний аспект перекладу як лінгво-культурна адаптація відображає важливість врахування гендерних ролей, стереотипів і соціокультурного контексту під час перекладу тексту. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння мови, культури, гендерних норм та вміння зберегти оригінальний сенс інформації, адаптуючи його до нового лінгвокультурного середовища.

Висновки до першого розділу

Отже, у першому розділі наведена основна теоретична інформація щодо понять гендеру, гендерних стереотипів, особливостей жіночого мовлення та гендерного аспекту перекладу. Проведений аналіз наукових джерел дозволив надати визначення терміну «гендер» (соціальний конструкт, що вказує на культурну відмінність жінок від чоловіків та відповідає за поняття фемінності та маскулінності) та поняттю «гендерні стереотипи» (уявлення суспільства про те, як мають поводитися і якими повинні чи не повинні бути представники того чи іншого гендеру), а також проаналізувати, які існують стереотипи щодо мовленнєвої поведінки чоловіків та жінок і які особливості мовлення притаманні особам жіночої статі. Зокрема це часте використання питальних речень, особливо розділових, слів-заперечень, детальних описів, слів на позначення відтінків кольорів, мовних форм із суфіксом -ess, емоційно-оцінної експресивної лексики, гіперболізації, вигуків, довгих речень, пасивних конструкцій, прямого цитування чужих фраз, займенника «ми» замість «я», образних синонімів, складносурядних речень із кількома предикативними центрами, підрядних речень порівняння та умовних підрядних, зменшувально-пестливих слів, маркерів ввічливості тощо.

Важливо підкреслити, що гендерний аспект перекладу вимагає уваги перекладача до культурних та соціальних нюансів. Визначено основні положення, на які має звертати увагу перекладач при відтворенні гендерно маркованих слів та виразів, та окреслено важливість врахування гендерних особливостей у різних аспектах життя та професійній діяльності.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЖІНОЧОГО МОВЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СЕРІАЛУ «БРІДЖЕРТОНИ»

2.1 Лексичні особливості жіночого мовлення та специфіка їх перекладу

«Бріджертони» (англ. *Bridgerton*) – це американський історично-фантастичний костюмований серіал від компанії Netflix, створений Крісом Ван Дусеном у 2020 році. Серіал є телевізійною адаптацією історичної серії романів Джулії Квінн. Події розгортаються навколо родини Бріджертонів у конкурентному світі Лондона епохи Регентства під час світського сезону, коли ще не одружена молодь зі знаті та дворянства виходить у суспільство [16]. Головна героїня першого сезону – Дафні Бріджертон – молода дівчина, яка знаходиться в пошуках свого місця в суспільстві та кохання. Але також у серіалі є багато інших яскравих жіночих персонажів, таких як леді Віслдаун, леді Фезерінгтон, леді Денбері, Марина, Елоїза Бріджертон тощо.

У серіалі зображено різні жіночі персонажі, і хоча у ньому можна спостерігати певні лексичні особливості їх мовлення, варто зауважити, що немає конкретного лінгвістичного аналізу або досліджень, присвячених лексичним особливостям жіночого мовлення у серіалі «Бріджертони». У результаті дослідження вербальної поведінки жінок у серіалі, було з'ясовано, що вона має гендерну маркованість, яка виражається у приналежності до категорій фемінності. Гендерні маркери мовлення жіночих персонажів роману складають як типологічні лексико-стилістичні аспекти, так і специфічні, конкретно мовленнєві, культурнообумовлені лексико-стилістичні явища, які позначені різними засобами впливу на читача. У мовленні присутні також індивідуальні, авторські мовленнєві маркери. Таким чином, мовленню жінок у серіалі характерні риси, обумовлені системою гендерних і культурних норм, що має бути обов'язково відображено у перекладі. Особливий інтерес в межах дослідження перекладацьких засобів відтворення

жіночого мовлення викликає питання досягнення еквівалентності та адекватності при перекладі фемінних вербальних маркерів та емотивного змісту першотвору, оскільки емоції – це один із найосновніших чинників, який сприяє підсиленню динаміки мови. Використання перекладацьких трансформацій є досить поширеним та успішним засобом досягнення еквівалентності та адекватності в перекладі емотивного змісту художньої прози.

Жіноче мовлення у цьому серіалі відображає соціальні та культурні норми того часу. У ХІХ столітті в Британії жінки мали обмежені можливості для освіти та професійного розвитку, тому це впливає на їхнє мовлення, соціальну позицію та роль у суспільстві.

Наприклад, персонажі, які належать до вищого світу, використовують більш формальну та вишукану мову, що відображає їхній вищий статус. Вони використовують складні слова та фрази, що дозволяє їм відмежуватися від нижчих верств суспільства, старанно добирають слова та фрази, щоб підкреслити свій статус і виразити вихованість. У той же час, персонажі з нижчою соціальною позицією використовують більш просту та повсякденну мову, що відображає їхній бідніший статус. Жінки з цих верств суспільства також часто використовують мову, яка відображає їхню залежність від чоловіків та батьків.

Тож, пропонуємо розглянути лексичні особливості жіночого мовлення на матеріалі першого сезону серіалу «Бріджертони» [41-42] та українському дубляжі від Netflix [43]. Під час аналізу доречності та правильності перекладу користувалися довідковим матеріалом [39-40].

Лексичні та лексично-граматичні засоби є найбільш експліцитними гендерними маркерами й активно використовуються для творення гендерної парадигми твору. Вони легко піддаються імітації, тому зазвичай не мають становити труднощів при перекладі.

Мовлення жінок у серіалі наповнене маркерами ввічливості, що відображають соціальний статус та культурні норми епохи. У зв'язку з

історичним контекстом серіалу, жіночі персонажі вживають формальну та вишукану лексику. Вони можуть використовувати слова, характерні для вищих верств суспільства, а також дотримуватися вимог етикету. Часто для передачі форм етикету перекладачі застосовують прийом цілісного перетворення. Наприклад: *Pardon me.* – *Пробачте*; *You must excuse the, uh, disorderliness.* – *Я перепрошую за безлад*; *May I help you to some freshly prepared biscuits?* – *Можу запропонувати свіже смачне печиво*; *You must forgive this rather unruly debate, Your Grace.* – *Я прошу вибачення за цю досить відверту суперечку, Ваша милість.*

Однак, найбільш розповсюдженим способом є дослівний переклад, що допомагає зберегти структуру та послідовність слів оригінального речення: *Should you think she heard me?* – *Гадаєте, вона почула?*; *Should you allow me to delay only a year...* – *Дозвольте мені зачекати один рік...*; *I would like to welcome you both to my box.* – *Я б хотіла запросити вас обох у свою ложу.*

Водночас для змалювання подій крізь призму сприйняття героїв жіночої статі залучаються такі стереотипні риси жіночого мовлення, як використання прикметників, інтенсифікаторів (“so”), повторів для передачі емоційності, а також до опису подій на противагу чоловікам через характеристики, актуалізуючи не «що?», а здебільшого «як?». Також трапляються випадки використання контекстуальної заміни і заміни однієї частини мови іншою. Контекстуальна заміна дозволяє передати той самий сенс, але з використанням різних слів або виразів, які більш притаманні мові перекладу: *You may wish to listen to her, my lady.* – *Можє є сенс прислухатися, міледі*; *I shall return in a mere moment.* – *Я відлучусь всього на хвилину*; *Lord Bridgerton... do me the honor?* – *Лорде Бріджертон, можна звернутись?*

Спосіб заміни однієї частини мови іншою полягає в заміні однієї граматичної категорії слів на іншу, яка краще відповідає мові перекладу:

- (1) *Should you not be out on your daily walk about the square, dear?* –
Чого ти не пішов гуляти на площу, любий?

(2) *Gentlemen, thank you for your calls.* – *Джентельмени, дякуємо, що завітали.*

У першому реченні у фразі "be out on your daily walk" використовується дієслово "be" разом із прийменником "out" та іменник "walk," у той час як у перекладі відбулася заміна, що передає ту саму ідею, але вже за допомогою сполуки дієслів "пішов гуляти". До того ж, тут вилучено слово "daily." У другому ж реченні іменник "calls" було замінено на дієслово "завітали", що більше конкретизує репліку.

Окрім маркерів ввічливості, у мовленні жінок можна помітити часте використання слів-заперечень. Це може відбуватися для підкреслення своєї точки зору, наголошення на важливості своїх слів або для залучення уваги. При їх перекладі у серіалі в основному застосовувалися такі способи перекладу, як дослівний (*They tell us **nothing**.* – *Вони не кажуть **нічого***; *You do not know me, and rest assured, you **never** shall.* – *Ви мене не знаєте, і можу запевнити, **ніколи** не визнаєте; ...but **never** in the light of day.* – *...але **ніколи** при світлі дня.*), транспозиція (*She knows **nothing**.* – ***Нічого** вона не знає.*) та заміна частини мови (*I've **never** longed for church quite so much.* – *Я в **житті** так за церквою не сумувала*). Ці різні способи перекладу допомагають відтворити сенс оригінальних речень українською мовою, зберігаючи їхню семантику та виразність.

Одна з особливостей жіночого мовлення полягає в використанні більш емоційно забарвлених слів та фраз. Жінки частіше ніж чоловіки виражають свої почуття, емоції та ставлення. Перекладач повинен знайти відповідні еквіваленти, які передадуть інтенсивність та відтінки емоцій жіночого мовлення. Описуючи людей, місцевість, ситуації тощо жінки використовують велику кількість образних прикметників чи прислівників, часто синонімів, щоб якомога детальніше та виразніше виразити свої емоції та ставлення до окремих людей чи ситуацій. Найпоширенішим способом перекладу цієї особливості у нашій розвідці було вилучення: *These pages **certainly** report on the viscountess's family with much indulgence, **indeed**.* –

Авторка описує віконтесу та її сім'ю з неприхованою прихильністю; *Surely another rumor provided by that vicious, scandal-mongering writer.* – Це чепгова чутка авторства цієї безжальної, скандальної писачки; *I am fully subscribed to the belief that reformed rakes make the very best of husbands.* – Я переконана у тому, що перевиховані гульвіси неперевершені у шлюбі.

Ми припускаємо, що такий спосіб перекладу застосовувався саме для того, щоб скоротити репліки при субтитруванні чи дубляжі серіалу.

Крім того, часто зустрічався дослівний переклад (*Titled, chaste, and innocent... - Титуловані, цнотливі і невинні...*), заміна частини мови (*A shockingly prolific family, noted for its bounty of perfectly handsome sons and perfectly beautiful daughters.* – Це напрочуд плідна сім'я, яка славиться широким вибором **красенів-синів** і не менш вродливих дочок.), конкретизація (*It is a perfectly fine name.* – Це **цілком пристойне** ім'я).

Також варто враховувати, що жіноче мовлення частіше ніж чоловіче може містити суб'єктивні оцінки, схильність до вживання зменшувально-пестливих форм слів або елементів, що виражають співпереживання. Перекладачу потрібно враховувати ці особливості, зберігаючи загальний сенс інформації, але виражаючи її відповідним чином для мовлення жінки. Доволі часто з метою передачі емоцій жінки використовують вигуки, прикметники, прислівники: *How marvelous. How awfully clever of you to think of that. Did you really make it all by yourself?* – Як чарівно. Яка ти розумна, що все це вигадала. А ти справді все це сама зробила? При перекладі спостерігаємо збереження гендерних характеристик мовлення героїні. Так, в оригіналі використовуються: повтори “how”, що слугують інтенсифікаторами, конструкція «прислівник + прикметник» – “awfully clever”. Ці експліцитні елементи при перекладі втрачають рівень експресивності порівняно з оригіналом.

Рідше зустрічалися генералізація (*Daphne has bloomed exquisitely... – Дафні справді розквітла...*) та перефразування (*How very perfect, indeed. – Так, шанси справді високі*). Генералізація використовується, коли потрібно

передати загальний сенс або ідею оригінального висловлювання. Перефразування застосовується з метою передати той самий сенс оригінального висловлювання, але за допомогою інших слів чи фраз.

Крім того, жіночі персонажі серіалу «Бріджертони» демонструють лінгвістичну «гнучкість», адаптуючи свою мову до різних соціальних контекстів і взаємодіючи з персонажами різного походження. Ця адаптивність може проявлятися у перемиканні кодів або використанні різних регістрів і стилів мови залежно від ситуації.

Проаналізувавши лексичні особливості жіночого мовлення у серіалі «Бріджертони», ми дійшли висновку, що героїні часто використовують маркери ввічливості, заперечення, образні прикметники та прислівники. Для передачі цих мовних форм перекладачі застосовували різні методи: дослівний переклад, прийом цілісного перетворення, контекстуальну заміну, конкретизацію, заміну частини мови, вилучення, генералізацію, перефразування. Ці способи перекладу допомагають зберегти структуру та послідовність слів оригінального речення, тому ми вважаємо їхнє використання абсолютно доречним.

2.2 Переклад граматичних та синтаксичних структур жіночого мовлення

Переклад граматичних та синтаксичних особливостей жіночого мовлення також вимагає уваги до деяких специфічних аспектів. Однак, слід зазначити, що жіноче мовлення не має жодних жорстких граматичних правил, які б відрізняли його від чоловічого мовлення. Тому, перекладачеві варто зосередитись на нюансах, які можуть бути притаманні жіночому стилю мовлення. До граматично-синтаксичних особливостей жіночого мовлення,

що зустрічалися у серіалі, можна віднести: часті запитання, зокрема розділові, довгі речення, підрядні речення порівняння та умовні, пасивні конструкції. Розглянемо кожну на прикладах.

Часті запитання. Жіноче мовлення часто має м'якші форми виразу та більші кількість запитань. Часте вживання питань може бути свідченням інтересу, уваги та активного слухання співрозмовника. Жінки нерідко перепитують, навіть якщо вони все почули з першого разу. Наведемо кілька прикладів запитань героїнь із серіалу «Бріджертони» та проаналізуємо способи перекладу, які було використано:

Did that truly just happen? – Це сон чи все ж правда, мама? (описовий переклад);

Do I? – Хто, я? (дослівний переклад);

Two dances? With a duke? – Два танці? Із герцогом? (дослівний переклад);

What shall I do now? – Як я житиму далі? (контекстуальна заміна);

Were you? – Он як? (контекстуальна заміна);

Is it not the most bizarre? – Який же це дивний винахід! (антонімічний переклад);

Disrespectful? – Неповагу? (заміна частини мови).

Враховуючи це, перекладач може використовувати більш лагідні, менш прямі формулювання та більше питань у перекладі.

Розділові питання. Розділові запитання можуть використовуватися для залучення до дискусії, підтвердження інформації або вказувати на невпевненість. Найчастіше такі питання перекладаються за допомогою таких словосполучень, як «хіба ні», «чи не так», «чи ні», «так же ж»: *You do want our plan to succeed, do you not? – Ви ж хочете, щоб наш план мав успіх, чи ні?; He is gallant, is he not? – Він галантний, хіба ні?; But you are not a real suitor, are you? – Але ж Ви не реальний залицяльник, так же ж?*

Окрім цього, спостерігається використання способу контекстуальної заміни та антонімічного перекладу. Оскільки в українській мові немає

безпосереднього еквіваленту для розділових питань, то в перекладі використовується заміна, що відображає зміст питання в контексті речення. Зазвичай це досягається шляхом використання відповідних висловлювань, які передають відтінок підтвердження, незгоди або риторичного запитання відповідно до ситуації та контексту. Наприклад: *She's rather dowdy, is she not?* – *Апетитна штучка, скажіть?*; *Eloise, allow some room for his lordship, will you?* – *Елоїза, звільни місце для лорда, будь ласка*; *And you would wish that upon me, would you, Sister?* – *А ти б раділа цьому, правда ж, сестрице?*

Однак, також присутні випадки повного вилучення розділових питань в українському перекладі. Як-от: *You could not think I'd ask that woman for tea without a thought for you, could you?* – *Ти вирішила, що я запрошу ту жінку на чай, не думаючи про твої інтереси?*; *It is not at all like the others you donated, is it?* – *Вона не така, як інші, які ви пожертвували?*

Довгі речення. Розглянуті нами дослідження у теоретичній частині показують, що жінки можуть бути більш вдумливими та використовувати ширшу лексичну базу й деталізовані вислови. Це може впливати на утворення довших речень. Розглянемо декілька прикладів:

She is a distant cousin of my husband, and with no close female relative to sponsor her debut, Lord Featherington has directed me to take her in for charity. – *Це далека кузина мого чоловіка, і без жодної покровительки і спонсорки її дебюту, лорд Фезерінгтон доручив мені прийняти її з жалості.*

У цьому реченні загалом переважає дослівний переклад, але також була задіяна конкретизація (*female relative* – *покровителька*; *for charity* – *з жалості*) та заміна частини мови (*to sponsor* – *спонсорка*).

But when those vulgar mamas discover that there is an eligible duke present at tonight's fete, I shall be able to keep such a secret no longer. – *Та коли вульгарні мама дізнаються, що з'явився вільний герцог, який відвідає сьогоднішню подію, я вже не зможу від них цього приховати.*

На початку цього речення можна помітити вилучення (*those*), конкретизацію (*there is* – *з'явився*), генералізацію (*eligible duke* – *вільний*

герцог), додавання (*at tonight's fete – який відвідає сьогоднішню подію*), транспозицію (*I shall be able to keep such a secret no longer – я вже не зможу від них цього приховати*).

A young woman who is terrified because she knows what kind of life, what kind of future, awaits her should you continue to get in her way. – Молоду жінку, яка боїться, бо вона знає, яке життя, яке майбутнє, чекає на неї, якщо ти і надалі втручатимешся.

Тут бачимо заміну частини мови (*is terrified – боїться; you continue to get in her way – ти і надалі втручатимешся*).

Підрядні речення порівняння та умовні підрядні. На нашу думку, жінки можуть частіше використовувати підрядні речення для детального опису чи пояснення певної ситуації, щоб передати більше інформації та переконати у чомусь своїх слухачів, а також для того, щоб передати свої емоції. У перекладі підрядних частин речень такого типу спостерігаємо дослівний переклад (*If that should be true, then this author would like to show you her teeth. – Якщо це правда, ваша авторка хотіла б продемонструвати свої зубки; I must show you my watercolors sometime, if you desire to see them. – Я мушу показати Вам свої картини, якщо хочете їх побачити.*), транспозицію (*Emerging, phoenix-like from the ashes of irrelevance, is one Miss Daphne Bridgerton. – Немов фенікс з попелу непотрібності постала міс Дафні Бріджертон; Three misses foisted upon the marriage market like sorrowful sows by their tasteless... tactless mama. – Три дівчини, яких немов печальних свиноматок, нав'язує шлюбному ринку їхня безкультурна і безтактна мама.*), заміну частини мови (*Indeed, a love as pure as what Mama and Papa once shared, if we are so fortunate. – Аякже, кохання справжнє, як у наших мама і папа колись, аби ж нам пощастило.*), зміну особи (*And if it were guaranteed that my own ladies would not be affected by your revolting recklessness, I would be! – Якби мала гарантію, що моїх рідних дочок не зачепить і не вб'є твоє відразне безрозсудство, я б раділа!*).

Пасивні конструкції. У багатьох випадках, коли ми спостерігаємо використання пасивних конструкцій, це може бути пов'язано з бажанням звернути увагу на дію або результат, а не на особу-виконавця. При перекладі пасивних конструкцій з англійської на українську мову найчастіше використовується активна форма дієслова. Наприклад: *I would not be surprised if **Lord Berbrooke were called away to the country on alleged business...*** - Я не здивуюся, якщо лорда Бербрука відклинуть зі столиці у так званих справах...; *Yes, Eloise, there... are perhaps darker turns in these woods than **we've been taught to expect.*** – Так, Елоїза, існують мабуть... темніші повороти у цьому лісі, ніж нас учили очікувати.

Однак, у деяких випадках можна залишити пасивну конструкцію, особливо якщо пасив є важливим елементом змісту чи стилю тексту: *In fact, I often say God did not bless me with another because **perfection had already been achieved.*** – Тому я люблю казати, що Бог не благословив мене іншим, бо досконалість вже було досягнуто.

У підсумку, завдяки аналізу граматично-синтаксичних особливостей жіночого мовлення, ми з'ясували, що героїні серіалу «Бріджертони» часто використовують запитання, зокрема розділові, довгі речення, умовні підрядні речення, порівняння, а також пасивні конструкції. При перекладі цих мовних одиниць найчастіше використовувалися такі способи перекладу: дослівний, контекстуальна заміна, вилучення, заміна частини мови. З огляду на проведену розвідку такий підхід при перекладі є цілком доречним.

2.3 Відтворення психологічних особливостей мовленнєвої поведінки жінок

Відтворення психологічних особливостей жіночого мовлення може бути складним завданням для перекладачів через багатofакторність та індивідуальні відмінності кожної жінки. Втім, усе ж можна виділити деякі загальні риси, пов'язані з цим питанням.

Одна з таких рис – це збільшена експресивність та вираження почуттів у мовленні. Жінки частіше вживають емоційно-оцінну лексику та гіперболізацію, щоб відобразити свої емоції та почуття. Наведемо кілька прикладів:

- (1) *I am already **roasting**.* – Я вже задихаюся.
- (2) *Well, how lovely!* – О, як приємно!
- (3) *How **adventurous**, Colin!* – Як захоплююче, Колін!
- (4) *How terrible for Fran...* - Як жахливо для Фран...

У поданих реченнях було використано такі способи перекладу, як контекстуальна заміна (1), дослівний переклад (2, 4) та генералізація (3).

Часто це супроводжується різними вигуками чи використанням емфатичних слів:

- (5) ***My word!** Well, you should have my colorful fashions to thank.* – **Боже мій!** Колір маминих суконь зіграв роль.
- (6) *And, **oh**, what an impressive presence it is!* – І, **о**, яка це вражаюча присутність!
- (7) ***Oh**, that poor maid!* – **О**, бідолашна покоївка!
- (8) ***Bloody hell**, Si!* – А щоб тебе, Сі!
- (9) *Daphne, you were playing **so** lovely.* – Дафні, будь ласка, ти грала **так** чудово.
- (10) *The two of you were **so beautiful**, Mama.* – Ви удвох були **прекрасні**, мама.
- (11) *This one is **quite ravishing**.* – Ця сукня **неперевершена**.

- (12) *Wellington could only hope for a soldier **so** brave.* – Веллінгтону не завадив би воїн **такої** відваги.
- (13) *Oh, **so** demure.* – О, **так** скромно.
- (14) *How **very** sad.* – Яка сумна доля.
- (15) *It is **very** beautiful.* – Мені вона подобається.
- (16) *It's **quite** grotesque.* – Воно **таке** страшне.
- (17) *I would like to know the **very** same.* – Я б хотіла знати *те саме*.

Найбільш розповсюдженим методом перекладу вигуків є дослівне відтворення (6, 7) або прийом цілісного перетворення (5, 8). Що стосується перекладу емфатичних слів, то тут варто підбирати український відповідник. У поданих вище прикладах (9, 12, 13, 16) це такі слова, як «так», «такий». Окрім цього, конструкцію із двох слів можна передати одним словом зі збереженням емфатичного значення (10, 11) або вилучити її (14, 17). В останньому реченні (15) було застосовано смислову модуляцію, оскільки у перекладі основна ідея була виражена через власне особисте ставлення до предмета на відміну від речення оригіналу. Також варто звернути увагу на те, що попри різні підходи при перекладі було збережено емоційний компонент.

Іншою рисою є підвищена увага до співрозмовника. Наприклад, це проявляється у використанні зменшувально-пестливих форм слів чи ласкавих звертань. Таким чином жінки намагаються показати свою турботу та доброзичливе ставлення: *Flawless, **my dear**.* – Бездоганно, **моя дитина**; *What does it say, **dearest**?* – Що вона пише, **дитино**?; *It is terribly early for you, **dearest**.* – Це жахливо рано для тебе, **сину**; *At least enjoy some toast, **dearest**.* – З'їж хоча б тост, **донечко**; *You ate but not one bite at tea, **my dear**!* – Ви не з'їли жодного печива за чаєм, **моя дитино**!; *How could I not, **my dear** Mr. Bridgerton?* – А як інакше, **мій любий** містере Бріджертон?; *What, **my dear**, might you have to say about them?* – І що, **моя люба**, ти скажеш про них?; *Sweet **child**, many men make declarations of love when they want to make love.* – **Дитино моя**, багато чоловіків освідчуються в коханні, коли хочуть

кохатись; *At any rate, do let me know who I should introduce you to, my dear.* – Хай там як, дай мені знати, з ким тебе познайомити, **любий**.

Із поданих прикладів випливає, що у серіалі «Бріджертони» такі звертання найчастіше перекладаються за допомогою уточнення особи, до якої була адресована репліка, або дослівно.

Крім того, іноді жінки можуть поводити себе невпевнено та нерішуче. Це може відбуватися через нестачу підтримки та позитивного ставлення до їхніх досягнень у суспільстві, страх сорому чи засуджуючих думок інших людей. Особливо помітно це у давніші часи, зокрема в епоху Регенства, коли долю жінок вирішували інші чоловіки з родини, обираючи їм нареченого. До прикладу, це можуть бути перепитування чиєїсь думки:

A crush of an evening, Your Grace. Would you not agree? – Який чудовий вечір, Ваша милість. **Чи Ви не згодні?** (дослівний переклад);

Quite dull, would you not agree? – Досить нудно, **ти згодна?** (антонімічний переклад).

На додаток, на невпевненість можуть вказувати такі слова, як "well," "perhaps," "probably" тощо. Для перекладу застосовують український відповідник або вилучення. Наприклад: *Well, in that case, let us hope his lordship has found himself a new horse.* – **Що ж**, сподіваюсь, лорд Емброуз знайшов собі нового коня; *Perhaps he is right.* – **Можливо**, так і є; *Well, I realize it may be unfashionable, but we like each other.* – **Ну**, це може бути дещо старомодно, але ми любимо одне одного; *Well, I suppose now I have more.* – **Ну**, а тепер їх побільшало; *Well, what else did she say?* – **Ну**, що це вона сказала?; *Well, every baron has a bastard.* – **Ну**, всі барони мають байстрюків; *He likes her face, probably.* – Йому імponує її обличчя.

Також певні вагання можуть проявлятися через такі фрази: *I'm not entirely sure the matter in which we discuss, my lord.* – **Я не впевнена**, що саме Ви маєте на увазі, мілорде; *Not, uh, yellow enough, I think.* – **Я** недостатньо жовта для неї. Зокрема у цих двох прикладах при перекладі спостерігаємо вилучення.

Таким чином, кожна з наведених психологічних особливостей жіночого мовлення може нести певні виклики для перекладачів. Різні способи перекладу (дослівний переклад, прийом цілісного перетворення, вилучення, конкретизація, підбір українського відповідника, контекстуальна заміна, смислова модуляція) використовуються з огляду на характер оригінального слова чи фрази, їхню функцію у тексті та у якому контексті їх вжито. Перекладачі українського дубляжу вирішували, який спосіб перекладу використовувати, орієнтуючись на конкретну ситуацію та звертаючи увагу на характер матеріалу. Проаналізувавши зібраний нами матеріал, такий переклад вважаємо абсолютно доречним.

Висновки до другого розділу

У другому розділі було детально розглянуто основні лексичні, граматичні, синтаксичні та психологічні особливості жіночого мовлення у американському серіалі «Бріджертони». Здійснений порівняльний аналіз текстів оригіналу і дубляжу дозволив виявити різноманітні мовні засоби та специфічні розмовні моделі, які відображають соціальну роль та статус жінки у суспільстві, а також виокремити основні стратегії перекладу жіночого мовлення українською мовою у даному серіалі. Були описані різні підходи та методи, такі як дослівний переклад, конкретизація, прийом цілісного перетворення, контекстуальна заміна, генералізація, заміна однієї частини мови іншою, зміна особи, транспозиція, додавання, вилучення, підбір українського відповідника, смислова модуляція, описовий і антонімічний переклад. У всіх випадках підібраний спосіб перекладу був доречним і правильно відображав сенс слова чи речення. У репліках із експресивно-оцінною лексикою було збережено емоційний компонент.

Отже, дослідження такого серіалу як «Бріджертони» дає змогу отримати важливу інформацію для подальших досліджень у галузі гендерно орієнтованого мовлення, зокрема жіночого, та його перекладу.

ВИСНОВКИ

У теоретичній частині роботи були розглянуті існуючі підходи до тлумачення поняття «гендер» та «гендерні стереотипи». Таким чином, ми розглядаємо гендер як соціальний конструкт, який відображає культурні відмінності між чоловіками й жінками та має відношення до фемінності і маскулінності. Від поняття статі його відрізняє те, що «стать» відноситься до біологічної здатності або нездатності народжувати дітей і використовується для позначення аспектів чоловічої або жіночої природної будови, у той час як «гендер» – для відображення соціо-культурних аспектів, індивідуальних відчуттів, ідентичності та ролей чоловіка й жінки у суспільстві. Це ширше поняття, що враховує соціальні та особисті аспекти, а не обмежується лише біологією. Вивчення гендерних стереотипів є предметом дослідження для вчених. Такі стереотипи – це узагальнені уявлення суспільства про поведінку, вигляд і ролі, які приписуються людям на підставі їх статі. Вони можуть з'являтися під впливом культури і відрізнятися в залежності від народу чи часових рамок. Гендерні стереотипи, як правило, формуються і закріплюються на підсвідомому рівні протягом багатьох століть, що забезпечує їхню стійкість у суспільних переконаннях.

Жіноче мовлення постає в контексті гендерного питання та впливу соціокультурних норм і стереотипів на вираження своєї ідентичності. Воно може включати такі аспекти, як стиль мовлення, виразність, використання різних мовних засобів і комунікативних стратегій та проявлятися у виборі тем для розмови, використанні конкретних слів, фраз чи інтонації. Однак, жіноче мовлення не є однаковим та універсальним. Воно варіюється в залежності від культурних, соціальних, індивідуальних факторів та особистого стилю мовлення кожної жінки. Знання особливостей жіночого мовлення покращує комунікативні навички та сприяє побудові рівноправного суспільства.

Завдяки проведеному дослідженню, особливості жіночого мовлення було розділено на три категорії: лексичні, граматичні та синтаксичні, психологічні. До лексичних особливостей належать маркери ввічливості, слова-заперечення, образні прислівники та прикметники. До граматично-синтаксичних рис було віднесено: часті запитання (зокрема розділові), довгі речення, підрядні речення порівняння та умовні підрядні, пасивні конструкції. Психологічними особливостями, відповідно до нашої розвідки, є експресивна емоційно-оцінна лексика, гіперболізація, вигуки, емпатичні слова, зменшувально-пестливі слова, ласкаві звертання, а також фрази та слова, що виражають невпевненість.

При перекладі мовлення жінок із однієї мови на іншу, можуть виникати різні виклики та питання, пов'язані з урахуванням гендерних аспектів та культурних контекстів. Тому перекладач повинен враховувати різні нюанси стилю, використання мовних засобів та комунікативних стратегій, що характеризують жіноче мовлення у мові оригіналу для правильного їх відтворення мовою перекладу. Важливо знайти відповідні еквіваленти або адаптувати переклад таким чином, щоб він відображав гендерний контекст та ідентичність, але при цьому був зрозумілим і прийнятним для цільової культури. Процес перекладу також може включати переосмислення традиційних гендерних ролей.

Тож, у практичному розділі був проаналізований переклад одиниць жіночого мовлення на матеріалі американського історично-фантастичного костюмованого серіалу «Бріджертони» та його українського дубляжу. На основі відібраного ілюстративного матеріалу ми визначили основні особливості жіночого мовлення в серіалі, розділили їх на основні групи та спробували виокремити можливі виклики при їх перекладі у тексті дубляжу. Серед них – відсутність безпосереднього еквіваленту для розділових питань (tag questions) в українській мові, інші мовні звороти для передачі емоційних висловів чи форм етикету, що вимагають цілісного перетворення тощо.

До способів відтворення жіночого мовлення з обраного матеріалу відносимо такі методи як: дослівний переклад, підбір відповідників у цільовій мові, вилучення, конкретизація, прийом цілісного перетворення, контекстуальна заміна, генералізація, заміна однієї частини мови іншою, транспозиція, додавання, заміна особи, смислова модуляція, описовий і антонімічний переклад. У всіх випадках обраний метод перекладу був адекватним і точно передавав значення слова або речення. У висловлюваннях із оцінно-експресивною лексикою було збережено емоційний елемент. Хоч у залежності від ситуації застосовувалися різні методи перекладу, оскільки кожен окремий випадок вимагав від перекладачів застосування творчого підходу та пошуку оптимального рішення, щоб максимально зберегти стиль та зміст оригіналу, одними із найпоширеніших способів були дослівний переклад, вилучення та контекстуальна заміна.

Перспективу подальших досліджень перекладу особливостей жіночого мовлення вбачаємо у підборі нового матеріалу серед численних телесеріалів та фільмів сьогодення на історичну або більш сучасну тематику для виявлення відмінних і спільних рис у мовленні героїнь, а також в аналізі способів перекладу, використаних перекладачами при субтитруванні чи дубляжі цих мовних одиниць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Ю., Сергєєва О. Гендерний вектор лінгвістичних та перекладознавчих студій. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 2018. №16. С. 195-202.
2. Дегтярєва Т. Особливості жіночого мовлення в гендерному аспекті (на матеріалі англійської, української та російської мов) // *Вісник СумДУ*. – 2004. – №1 (60). – С. 46-52.
3. Гончарук Р.А. Гендерні особливості перекладу (на матеріалі поезій Г. Гейне в перекладі Л. Українки) / Р.А. Гончарук // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2014. Вип. 45. С. 98-100.
4. Греков В. О. Роль гендерної лінгвістики у навчанні та вдосконаленні навиків перекладу. *Молодий вчений*, 2017. № 9. С. 241-246.
5. Комов О. В. Гендерний аспект перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство*. Випуск XXIV, 2011. С. 409–417.
6. Космеда Т. А. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика : [колект. моногр.] / Т. А. Космеда, Н. А. Карпенко, Т. Ф. Осіпова, Л. М. Саліонович, О. В. Халіман; за наук. ред. проф. Т. А. Космеди. Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; Дрогобич : Коло, 2014. — 472 с.
7. Кузенко Г. М. Культурологічний аспект перекладу у міжмовній комунікації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, 2017. Т. 2, Вип. 2. С. 22–26.
8. Лавриненко Н.В. Гендерні стереотипи масової свідомості // *Українське суспільство: моніторинг – 2000 р.* Інформаційноаналітичні матеріали / за ред. В.М.Ворони, А.О.Ручки. – К.: І-нт соціології НАН України, 2000.

9. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту: навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Ленвіт, 2012. – 203 с.
10. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі. Харків : Константа, 2004. 292 с.
11. Мельник Т.М. Гендер як наука та навчальна дисципліна. *Основи теорії гендеру*: Навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. С. 10–29.
12. Мізін К. І. Специфіка перекладу українською мовою англійських і німецьких гендерно маркованих сталих словосполучень / К. І. Мізін // *Лінгвістика* : зб. наук. пр. / За ред. проф. К. Д. Глуховцевої. - Луганськ : ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2014. – № 1 (31). – С. 23–30.
13. Оксамитна С. Гендерні ролі та стереотипи. *Основи теорії гендеру*: Навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. С. 157–180.
14. Подкур І. В. Гендерна асиметрія при перекладі англomовного наукового тексту. *Мова і культура*, 2021. С. 483–485.
15. Рибокова О. В. Гендерна специфіка втілення стратегії незгоди в усній англomовній неофіційній комунікації : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2016. 290 с.
16. Українська Вікіпедія. Бріджертони. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бріджертони>
17. Barnes E. Gender and Gender Terms1. *Noûs*. 2019. Vol. 54, no. 3. P. 704–730.
18. Bassnett S. Writing in No Man’s Land: Questions of Gender and Translation / S. Bassnett // *Ilha Do Desterro*, 1992. P. 63–73.
19. Blakemore J. E. O., Berenbaum S. A., Liben L. S. Gender development. New York: Psychology Press, 2008.
20. Bradley H. Gender. 2nd ed. Cambridge : Polity Press, 2013. 254 p.
21. Cherry K. Gender Schema Theory and Roles in Culture. *Verywell Mind*, 09 May. 2020. URL: <https://www.verywellmind.com/what-is-gender-schema-theory-2795205>

- 22.Cheshire J. Gender and language use. In V. Geistman (Ed.), *Language and Communication*. New York: St. Martin's Press, 1985. P. 21-30.
- 23.Coates J. *Women, Men, and Language: A Sociolinguistic Account of Gender Differences in Language*. Routledge, 2015.
- 24.Connell R. *Gender and Power: Society, the Person and Sexual Politics*. Polity Press, 2013. 352 p.
- 25.Connell R. *Gender in world perspective*. Second edition. Cambridge: Polity, 2009. 180 p.
- 26.Donnely D., Kenyon S. "Honey, We Don't Do Men". *Journal of Interpersonal Violence*. 1996. Vol. 11, no. 3. P. 441–448.
- 27.Floutou L. V. Gender and sexuality. *Routledge encyclopedia of translation studies* / edited by Mona Baker and Gabriela Saldanha. 2nd ed. 2011. P. 122–126.
- 28.Floutou L. V. *Translation and Gender (Translation Theories Explained)*. St Jerome Publishing, 1997. 114 p.
- 29.Heilman M. E. Description and Prescription: How Gender Stereotypes Prevent Women's Ascent Up the Organizational Ladder. *Journal of Social Issues*. 2001. Vol. 57, no. 4. P. 657–674.
- 30.Heilman M. E. Gender stereotypes and workplace bias. *Research in Organizational Behavior*. 2012. Vol. 32. P. 113–135.
- 31.Kanter R. M. Some Effects of Proportions on Group Life. *The Gender Gap in Psychotherapy*. Boston, MA, 1977. P. 53–78.
- 32.Lakoff R. Language and woman's place. *Language in Society*. 1973. Vol. 2, no. 1. P. 45–79.
- 33.O'Barr W. M., & Atkins B. K. Women's language or powerless language? *The Journal of Communication*, 30(4), 1980. P. 93-107.
- 34.Santaemilia J. *Gender, Sex and Translation: The manipulation of Identities*. Routledge, 2015.
- 35.Simon S. *Gender in Translation: Cultural Identity and the Politics of Transmission*. L.; N.Y., 1996. 194 p.

36. Tannen D. You just don't understand: Women and men in conversation. London: Virago, 1991. 330 p.
37. Wardhaugh R., Fuller J. M. An Introduction to Sociolinguistics. Eighth edition. John Wiley & Sons, 2021.
38. Williams J. E., Best D. L. Measuring sex stereotypes: A multination study. Newbury Park, Calif: Sage, 1990. 380 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОГО МАТЕРІАЛУ

39. Longman English Dictionary Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ldoceonline.com/>
40. Merriam-Webster [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.merriam-webster.com/>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

41. SubDL. Bridgerton Season 1 Subtitles. 2021. URL: <https://subdl.live/bridgerton-season-1-subtitles/>
42. SubsLikeScript. Bridgerton. 2021. URL: <https://sublikescript.com/series/Bridgerton-8740790>
43. UASerials. Bridgerton. 2021. URL: <https://uaseriales.pro/2401-bridzhertony.html>

SUMMARY
TRANSLATION STRATEGIES FOR RENDERING FEMALE
SPEECH IN "BRIDGERTON" SERIES

The topicality of this paper lies in the need for a synthesized approach to gender and translation studies. Moreover, the analysis of the translation of female speech contributes to a better understanding of gender roles and socio-cultural norms.

The research *aims* to highlight specific features of the translation of female speech in "Bridgerton" series and to determine the ways of its translation into the Ukrainian language. *The case study* selected for the analysis comprises more than 90 examples of female speech and the same number of counterparts in the translation language, taken from the first season of "Bridgerton" series and the text of its official Ukrainian dubbing performed by Netflix.

The outlined aim presupposed the fulfillment of the following *tasks*:

- to consider existing approaches to the concept of gender and gender stereotypes;
- to reveal the essence of female speech;
- to define the gender aspect of translation through the prism of linguistic and cultural adaptation;
- to study the lexical, grammatical, and syntactic features of women's speech and the specifics of their translation;
- to reveal the specifics of reproducing the psychological features of women's speech behavior.

The object of the study is the units of female speech in "Bridgerton" series and their Ukrainian equivalents.

The subject matter is the translation of female speech in the Ukrainian version of the TV series "Bridgerton."

The novelty lies in the systematic analysis of female speech units and specific features of their transmission in a Ukrainian translation, which was conducted on the basis of new research material.

The practical value is determined by the presented theoretical and practical findings of the methods used by translators in reproducing female speech which can be applied by practicing translators working in film translation with the English-Ukrainian language pair.

The research consists of an introduction, two chapters, conclusions to each chapter and a summative one, a bibliography, and a summary.

The following *conclusions* have been made:

Gender is a social construct that reflects cultural differences between men and women and refers to femininity and masculinity, while sex refers to aspects of male or female natural structure and ability to bear children.

Gender stereotypes are generalized societal perceptions of behavior, appearance, and roles attributed to people based on sex. They can appear under the influence of culture and differ depending on the people or time frame.

Women's speech can include speech style, expressiveness, and using different language tools and communication strategies. It can be manifested in the choice of topics for conversation, use of specific words/phrases, or tone of voice.

The main features of women's speech were identified and divided into lexical, grammatical and syntactic, and psychological ones. Lexical features include politeness markers, negation words, figurative adverbs, and adjectives. The grammatical and syntactic features embrace frequent questions (including tag questions), long sentences, subordinate clauses of comparison and conditional subordinate clauses, passive voice. Psychological features contain emotional and evaluative vocabulary, hyperbole, interjections, emphatic words, diminutives, affectionate appeals, words/phrases expressing uncertainty.

The ways of reproducing women's speech from the selected material include such methods as literal translation, selection of correspondences in the target language, omission, concretization, holistic transformation, contextual substitution,

generalization, replacement of one part of speech with another, transposition, addition, replacement of the person, semantic modulation, descriptive and antonymic translation. Each of these methods possesses distinctive features and factors influencing their application. Possible challenges in translation included the lack of direct equivalents for tag questions in the Ukrainian language and different speech patterns for conveying emotional expressions or forms of etiquette that required a holistic transformation.

The translator should consider the various nuances of style, use of language, and communication strategies that characterize women's speech in the source language to ensure that they are correctly reproduced, understandable, and acceptable to the target culture.

The prospect for further research implies the translation of female speech features based on new material selected from series and films on historical or contemporary topics to identify distinctive and common features in the speech of female characters, as well as the analysis of the translation techniques used by translators when subtitling or dubbing these linguistic units.